

חינוך לחיים

פרשת אמור

לכל אחד ישנם עתים טובים, בהם הוא חש בהתעלות רוחנית. יש מי ששעות ההתעלות הינן שכיחות אצלו, ויש מי שזוכה בהן רק לעתים נדירות. יש מי ששעות אלו מתמשכות אצלו זמן רב, ויש מי שזמני שיא כאלו חולפים אצלו במהירות יחסית. אולם אבן הבוחן להערכת מצבו של האדם – מבהיר הסבא מקלם זצ"ל – הוא מה קורה אצלו בחלוף רגעי ההתעוררות שלו. יבחן ויראה האדם האם עיתות יקר אלו הם בני קיימא או מתפוגגים וחולפים עם הרוח. והיה אם כעבור עת הרצון, רישומה עדיין ניכר בנפשו ומתבטא במעשיו – סימן יפה הוא לו, משמע שאותה הארה קדושה השיגה את מטרתה. אולם אם רגעי פז אלו אינם קונים שביתה בליבו ובתודעתו, מה חבל על אדם זה, על שנתן להזדמנות הנפלאה לחמוק ממנו. מסכן ואומלל הוא אדם זה, ונמשל כבהמה.

ההקפדה על שימור רשמי הקדושה לבל יימוגו, הינה כאמור ראשית המאפיינת את עבודת הקודש של יראי השם.

ברוח זה מפרש החידושי הרי"ם את הפס' בתהילים "על זאת יתפלל כל חסיד... לעת מצוא". לאמור, שעיקר תפילת ומאמצי החסיד הינם שהמציאה שבה הוא זוכה ברוחניות, תישאר קבועה אצלו.

הוסיף על כך ה"שפת אמת" וביאר שזהו הרמוז בפסוק "ביום טובה היה בטוב", דהיינו שיש לנצל את זמני הטובה, כדי שיחדרו וייקבעו היטב במעמקי הלב.

הוא שרמזו חז"ל באומרם שיש לומר "אמת ויציב" בשחרית. היינו שבשחר, בעת ההארה, יש לפעול שזו תישאר קבועה ויציבה, ותהפוך לעובדה בת קיימא, וכך יישמר האדם מנפילה אפשרית בימים הקשיים.

ועם הדברים האלו, הרינו באים לידי טעימה ענוגה מחודשת בדבריו של רש"י על הפסוק הפותח את פרשתנו, לאור משנתו של בעל "הנועם אלימלך" – "ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרון ואמרת אליהם" – רש"י על אתר מפרש "אמור. ואמרת" – להזהיר גדולים על הקטנים. נביא את דבריו הקדושים והמאלפים בלשונם, מהם עולה ראיה עצומה לכל דברנו עד כה: "להזהיר גדולים על הקטנים – להיות כל האדם, בשעה שעוסק בתורה או בתפילה או באיזה דבר שבקדושה, אז הוא "בגדלות המוחין", שכן היא דרכם של הצדיקים, שלפני התפילה הם מיישבים את עצמם ומוחין שלהם לכוון לפני מי הם מתפללים, והקדושה היא מגביה המוחין בית העסק בה. אבל אחר התפילה או עסק הקדושה ההוא, הוא נופל ל"קטנות המוחין" בהילוכו בהבלי הזמן, וזה אינו תכלית העבודה השלימה, כי אדם צריך להיות תמיד בקדושה ובטהרה בלי הפסק רגע אחד. לכן, האדם צריך לקשר את עצמו כל כך בעת "גדלות מחשבתו" בה' יתברך, כדי שיהיה מחשבתו קשורה אף שילך ממנה. וזה "להזהיר הגדולים" – פירוש בשעה שהם בגדלות, "על הקטנים" – שיישארו בקדושתם אף שיהיו בקטנות.

בכל יהודי ניצתת מדי פעם האש של עבודת ה'. להבה זו מתבטאת בהתלהבות, האוחזת אותו בשעת קיום מצווה או מעשה חסד. ניתן לראות נער המתעטר לראשונה בתפילין ובהתלהבות עצומה, בחור המתפלל "שמונה עשרה" בחודש אלול – ממש בבחינת "כל עצמותי תאמרנה", יהודי המשמח חתן וכלה וכולו אש להבה, תפילת נעילה מרגשת במיוחד, לימוד דף ראשון במסכת חדשה ועוד ועוד דוגמאות.

להיכן נעלמת ההתלהבות הזו? מה מעמעמם את האש הפנימית שבערה בכל עוז?? הגשמיות!!! – הריצה אחר צרכי היום-יום, הצורך לספק את צרכי הגוף, כשינה, אכילה, דאגות פרנסה, ועוד כנה וכהנה. הגשמיות היא שמכבה את האש קודש, את ההתלהבות לעבודת הבורא.

לאור יסוד זה מוסיף ר' אלימלך לאלפנו לקח נוקב ונפלא. במשנה בפרקי אבות פ"ה מצינו נס גלוי שאירע לאבותינו במקדש: "ולא כיבו גשמים אש של עצי המערכה". המזבח עמד בעזרה, ובמקום גלוי תחת כיפת השמים. בראש המזבח על האש שירדה משמים הונחו עצי המערכה - "והאש על המזבח תוקד בו, לא תכבה... אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" – אע"פ שהיתה אש יורדת מן השמיים, מצווה על הכהנים להביא אש גם מן ההדיוט, אש שהציתוה בעצי המערכה. האש בערה יומם ולילה – וכאן אירע נס גדול. גם כאשר ירד גשם עז, בכל זאת "לא כיבו גשמים אש של עצי המערכה"

אותה האש שיקדה ללא הפסקה על המזבח, מוכיחה לנו – אומר ר' אלימלך – שאין לזלזל בהתלהבות – רגעית ככל שתהיה – בעבודת ה'. גשמיות אינה יכולה לכבות לחלוטין אש אמיתית, הנובעת מהרגשת התקשרות להקב"ה ולתורתו. אולם, כמו האש שירדה מן השמיים על המזבח, תפקידו של האדם לשמר את האש הזו כל העת – עליו להוסיף עצים למערכה. עליו לזכור כל הזמן, כי הגשמיות מאיימת לכבות את האש הזו, את ההתלהבות. אם חפץ האדם לשמור על האש שירדה מן השמיים, על ההתלהבות הראשונית, הוא זקוק להוסיף כל העת עצים למערכה.

כאשר יהודי חש שהוא מתלהב מדבר שבקדושה עליו לדאוג ולחוש שההתלהבות הזו לא תדעך, לקיים את הנאמר "אש תמיד תוקד על המזבח – לא תכבה" אם היהודי יתרום את חלקו, יעזרוהו מן השמיים וה"גשם" לא יכבה את המערכה וינקדת בליבו.

(בנועם שיח)

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

חינוך לחיים

פרשת אמור

פרשת אמור מתחילה בציווי ה' יתברך "אמור אל הכהנים ואמרת" ומסתיימת במעשה המחריד שארע במחנה "ויצא איש ויקב" – אומרים חז"ל מהיכן יצא?? מפרשת יוחסין יצא.

מבאר הרב אלישיב לא לחינם מסתיימת הפרשה בסיפור כה טראגי ומזעזע, אין זה אלא משום שקיים קשר ישיר בין תחילת הפרשה לסופה. ומהו???

"אמור- ואמרת" – להזהיר גדולים על הקטנים, ללמדנו שהמצווה (טומאה) היא על כולם בשווה, בכל גיל ובכל מצב. והתורה בכוונה כופלת האזהרה ללמד את הגדולים שעליהם חלה חובת חינוך ושמירה על הקטנים כבר מגיל קטן. לומר לנו שאין מקום לומר שנמתין בחובת החינוך עד שיהיו ברי דעת, אדרבה בעודם שתילים רכים זהו הזמן המתאים להציבם על מלאכת הקודש במלוא העוצמה ולכוון את דרכם, ואדרבה עם ח"ו יש הזנחה או היסח הדעת בשטח הזה מגיעים חלילה לסופה של הפרשה... מהיכן יצא? מפרשת יוחסין יצא... כי כשחסר בחינוך לא יעזור יחוס וכד' המדרון נעשה חלקלק כדי ליפול לשאול תחתית.

ידוע המעשה בתלמי המלך שכינס 72 זקנים שיכתבו את תורת משה, וכולם שינו את לשון הפסוקים בכמה מקומות כדי שלא יבוא לכפור ולזלזל בתורה. אחד הפסוקים הוא 'וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות' והם שינו ל - וישלח את זאטוטי בני ישראל' ומפרש רש"י 'זאטוטי' – לשון חשיבות' וההסבר שהרי מדובר על הקרבת הקורבנות במעמד הר סיני והזקנים הבינו שתלמי הגוי המגושם לא יהיה מסוגל להבין כיצד יתכן שהקב"ה הטיל את עבודת הקורבנות החשובה על נערים?? על הצעירים בעם? לפי הבנתו רק הזקנים החשובים אמורים לעסוק בכך. אך האמת היא שדעת התורה הפוכה לגמרי, כי על פי האמת הביטחון לקיום התורה, להשרדות הקדושה הוא דווקא ע"י נערי בני ישראל!! והעת לחנכם לשמור על משמרת הקודש מתחיל דווקא בגיל הרך, בעודם צעירים. הצעירים הם שמהווים את הערובה להמשכיותה הנצחית של תורתנו הקדושה.

כל מי שזוכה לעסוק בחינוך יודע כמה חשוב להשקיע דווקא בשנותיהם הצעירות שעדיין אינו עומד על דעתו ותלוי הוא באחרים ואז עדיין מוכן לקבל, מוכן להיות כנוע וצייטן, וכל מוסכמה שקיבל נקבעת בליבו לנצח ולא כדעה הרווחת ברחוב שעדיף שיגדלו ואז נתחיל לחנכם... וכדבריו החריפים של ר' ירוחם בדעת תורה 'העולם אין להם מושג בחינוך!! מה שהעולם מבינים בעניין חינוך, הנן מחשבות מאוד פשוטות, רק התורה הקדושה היא שמגלה לנו את ערכו האמיתי של חינוך!!! כי אצלנו התלמידים הם בבחינת 'מגודלים בנעוריהם' בעוד רכים בשנים כבר אנו דואגים לגדוש אותם בחכמה ודעת. בהיותם עוללים רכים כבר טעם זקנים משוך עליהם, וכך כשגדלים נותרים הם על מבועי התורה והיראה. אך החינוך הכללי מזניח את השנים הצעירות, נותנים לעוללים לעשות ככל העולה על רוחם, בטענות שונות ומשונות, 'זה לא הזמן כעת לחנך' 'הילד עודנו קטן' 'מה אפשר לדרוש מהפצוט' וכד' וכך הם גדלים בעלי נטיות שליליות, עיר פרא!!

בעצות שכותב הרש"ר הירש מובא שחינוך הילד מתחיל מהשנייה הראשונה שבא לעולם, והכוונה מסביר "שיתרגל למשמעת ולצייט להוריו" – 'עליך רק להרגיל אותו למשמעת. אולם בהרגל זה מוכרחים להתחיל עוד בטרם הילד מבין משהו. אם תרצה שכן 5 או 6 ישמע בקולך, עליך להרגילו קודם!!! וממשיך "עליך להרגיל אותו שיבטל רצונו מפני רצונך, ומפני כל באי כוחך. עליך להרגיל אותו לדחות את כל שאיפותיו ובקשותיו מפני רצון מחנכיו. עליך להרגיל אותו שיפעל ויעשה מה שמחנכיו ידרשו ממנו, כאשר חנכת את ילדך למשמעת, הצלחת כבר מראש בכל שטחי החינוך !!!" אל נשלה את עצמנו לחשוב שעוד לא הגיע הזמן לזה. אם לא נרגיל אותו בשלב מוקדם למשמעת, יצא שנרגיל אותו להפך ממנה!!

וההבדל הוא שבשביל ללמד אומנות גשמית או חכמה מסויימת, הסברא נוטה יותר לומר כי יש ללמד את התלמידים דווקא בשלב מאוחר יותר כשהשכל מפותח יותר ויש עם מי לדבר, אך אצלנו ביהדות יותר מאשר אנו מלמדים את צאצאינו, אנו מחנכים ומאמנים אותם לחיים מסוג אחר, לשאת עול תורה, לירוא מה' יתברך, להתרחק מהחטא, לתקן המידות וכו' וכו' ואת זה חייבים לרסן כבר מגיל קטן כדי שההרגל יהפוך לטבע שני, אשר גם כשיזקינו לא יסור מהם.

ר' חיים זצ"ל היה רגיל ללמוד עם בניו בילדותם ועם חלק אף סיים את כל הש"ס לפני הבר מצווה ושנשאל מדוע? אמר 'היה לי עניין להראות להם כי לגמור ש"ס זה לא סוף העולם וזה עצמו ידרבן אותם ויתן להם שאיפות הלאה. אם אין גדיים אין תיישים!!!! בשביל שצאצאינו יגדלו ברוח נכונה, צריך להחזיר בנשמתם הזכה כבר מקטנותם את כל היסודות החשובים לנו. להזהיר גדולים על הקטנים!!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com